

ali hoćemo li zahtijevati u ime nestršanja iz sustava da se u standardnom (književnom) jeziku obavezno govori *avijun*? U standardnom (književnom) govorimo i *au(k)tor* i *auto* i *kauč* (nije sada više važno otkuda je *k* nama došla riječ *s au*), ali zar ćemo u ime nestršanja iz sustava govoriti (i pisati) *Kaukaz* umjesto *Kavkaz*? U hrvatskom književnom standardu govori se *magazin* i *Suez*, ali hoćemo li u ime nestršanja iz sustava smatrati greškom *Venecuela*? Govori se *Ljermontov*, ali se govori *Lenjin* (a ne *Ljenjin*), i treba li zahtijevati ujednačavanje bez obzira na našu tradiciju? Govorimo *Nju Jork*, *Nju Orliens*, *Nju Džersi*, ali kažemo *Novi Zeland*. Je li to danas potrebno usustavljivati? Govorimo *Budimpešta*, *Bukurešt*, *Sofija*, *Atena*, *Rim* itd. (dakle na naš način izgovaramo strane nazive tih i drugih glavnih gradova), ali *Wien* zovemo *Beč*! Treba li i tu ujednačavati, usustavljivati?

Kad god smo na početku čega u jeziku, kad god imamo posla s rijetko upotrebljivanim nazivima, ima smisla usustavljivati neusustavljeno. Ali kad imamo posla s nečim što je *postalo naša* jezična tradicija (što čujemo kroz cijelo školovanje, u svakodnevnom životu, a ničim se ne kosi s pravilima o slaganju fonema, naprotiv! usporedi: *ovruč*, *ovratnik*, *vreća** i sl.), i to na cijelom području hrvatskosrpskog jezika, mislim da to ne treba dirati, da ne treba postojeću tradiciju, koja nije kratka, zamjenjivati bivšom tradicijom. (Ova naša tradicija ima i socijalno neusporedivo širu podlogu.)

Strži li *v* u *Evropi* i izvedenicama? Sa gledišta sustava primanja stranih riječi sa skupinom *eu* da, ali sa gledišta našeg

* To što ne nalazimo skupinu *vro* posljedica je bivših zakonitosti u jeziku i za temu našeg raspravljanja nema nikakva značenja.

jezičnog osjećaja ne, jer mi tu riječ (i izvedenice) ne doživljavamo s njenim *v* kao neusustavljeni slučaj, kao nešto „falično“, nego kao jednu leksičku jedinicu koja zvuči tako kako zvuči, kao što *stol* zvuči [stól], kao što *kuća* zvuči [kùća] itd.

Dakle, i bez obzira na to što autor navođenog članka kaže: „Posebno ističem i među našim suvremenicima nemali broj znanstvenih radnika, književnika i publicista, starijih i mlađih, koji pišu, govore i, kad god im to urednici dopuste ili lektori propuste, objavljuju svoje tekstove s oblikom *Europa*“, a što je istina, ovih drugih je ipak toliko više da smatram: neka ostane *v* kada je riječ o *Evropi* i izvedenicama. (A mitološka *Europa* neka bude *Europa*.)

Milenko Popović

ZA OBJED

Pošto sam pročitao članak V. Loknara „Nazivi obroka i njihov raspored“, upućujem neke primjedbe.

1. Obrok između jutarnjeg i podnevnog nekad se, kako to tvrdi i V. Loknar, zvao *ručak*. Iz određenih razloga taj se naziv pomaknuo za jedno mjesto, te se danas njime imenuje podnevni obrok. Tako je došlo do toga da izraz *ručak* potiskuje stariju književnu riječ *objed*.

2. Kako *doručak* mora biti „do ručka“, V. Loknar predlaže pomicanje tog naziva na prazno mjesto za obrok između jutarnjeg i podnevnog, koje je, kad je *ručak* prešao na mjesto *objeda*, ostalo bez imena. To prazno mjesto u peteroobročnom nazivlju je, kako to primjećuje i pisac članka, često popunjavano neprikladnim izrazima.

3. Nakon pomaka izraza *doručak* s prvog jutarnjeg obroka ostaje nam na tom mjestu vrlo prikladno i lijepo ime

zajutrak, koje ima svoje potvrde u književnoj i svakodnevnoj uporabi.

4. Zbog naziva *doručak* nije prijeko potrebno da se glavni obrok naziva *ručak* jer nazivi ne moraju biti sustavno povezani, kao što i nisu svi. Od naziva u Loknarovu peteroobročnom nizu *zajutrak-doručak-ručak-užina-večera* povezana su samo dva, a ostali nisu. Nema dakle jezične smetnje da peteroobročni niz bude ovakav: *zajutrak-doručak-objed-užina-večera*, troobročni: *doručak-objed-večera*.

5. U čakavskim područjima oko Rijeke, na Grobinštini i Kastavštini, jutarnji međuobrok se i danas zove *rušnja*, a po Velebitu (npr. Krivi Put) *ručak*. Rabi se ponegdje i po južnoj Hrvatskoj. Za ostala područja nemam podataka.

Naziv *objed* za podnevni obrok ima čitavo čakavsko područje u svojim narječnim inačicama: *obèd*, *obèt*, *obîd*, *òbid* i sl.

Čakavci (vjerujem i kajkavci) doživljavaju hrvatski književni jezik (posebno oni čakavci koji su opstali u supostojanju uz talijansku kulturu i jezik) kao svoj, ali ne i kao materinski. Kad se u tom književnom jeziku rabi po koja čestica njihovog govornog sustava, kao što je to npr. *objed*, doživljavaju to kao vlastito priznanje i djelić sebe u zajedničkom književnom jeziku.

Darko Deković

O NAGLASKU IMENICA SA SUFIKSOM -onica

Imenice ženskog roda sa sufiksom -onica označuju mjesto gdje se vrši radnja što je izražava glagol od kojega su izvedene. Budući da velika većina takvih imenica označuje pojmove koji su se javili u novije vri-

jeme, možemo zaključiti da su takve imenice novijega porijekla.

U starijim rječnicima i gramatikama takve su imenice zabilježene s kratkouzlaznim naglaskom na petom slogu od kraja: *čèkaonica*, *gòstionica*, *kùpaonica*, *ljàvaonica*, *štèdionica*, *tòčionica*; *blagòvaonica*, *predìkaonica*, *prodàvaonica*, *umìvaonica*, *zalàgaonica*. Takvi su naglasci zabilježeni u ovim rječnicima i gramatikama: 1. Rječnik JAZU (Zagreb, 1880–1975); F. Iveković–I. Broz: Rječnik hrvatskoga jezika (Zagreb, 1901); J. Benešić: Hrvatsko–poljski rječnik (Zagreb, 1949); Pravopisni rječnik (Zagreb–Novi Sad, 1960); J. Dayre–M. Deanović–R. Maixner: Hrvatskosrpsko–francuski rječnik (Zagreb, 1956); M. Deanović–J. Jernej: Hrvatsko ili srpsko talijanski rječnik (Zagreb, 1975); T. Maretić: Gramatika i stilistika hrvatskoga ili srpskoga književnog jezika (Zagreb, 1899); I. Brabec–M. Hraste–S. Živković: Gramatika hrvatskosrpskoga jezika (Zagreb, 1963). Autori tih rječnika i gramatika vjerojatno su se držali Karadžićeva naglašavanja tih imenica.

Od toga pravila ima malo izuzetaka: *pàrionica*, *prodàvaonica* (Rječnik JAZU), *čèkaonica*, *pàrionica* (Iveković–Broz), *dražbovaonica*, *vjèžbaonica* (J. Benešić), *hladiònica*, *skakaònica*, *talìonica*, *vjèžbaonica* (J. Dayre . . .), *dražbovaònica*, *kladiònica*, *predikaònica*, *vjèžbaonica* (M. Deanović . . .), *glàdionica*, *kìdaonica*, *pàrionica* (T. Maretić). S kratkosilaznim naglaskom na prvom slogu pisane su imenice izvedene od glagola s istim naglaskom (*čèkati* > *čèkaonica*, *glàditi* > *glàdionica*, *pàriti* > *pàrionica*, *vjèžbati* > *vjèžbaonica*).

U novije vrijeme neki su gramatičari pisali te imenice s kratkouzlaznim naglaskom na trećem slogu od kraja: *čekaònica*, *gostiònica*, *ljevaònica*, *radiònica*, *štediònica*, *topiònica*, *učiònica*, *vježbaònica*; *iskuhavaònica*, *ispovjedaònica*, *propovjedaònica*, *zalağaònica*. Takvi su naglasci zabilježeni u